

SARKOZY YİNE TÜRKİYE İÇİN 'FORMÜL' ARAYIŞINDA

Deniz ALTINBAŞ

12.04.2009

Türkiyenin AB süreci, İlerleme Raporunun açıklanacağı Ekim ayına yaklaştıkça yeniden, Türkiyeden çok, Avrupada tartışılan başlıklar arasında yükselişe geçti. Türkiyeye AB içinde desteğin açıkça düştüğü görülürken, üyeliğe en yüksek sesle itiraz eden Fransa Cumhurbaşkanı Nicolas Sarkozyden yeni bir hamle beklendiği iddiaları ortaya atıldı.

Sarkozynin müzakereleri durdurmadan üyelik dışında bir alternatif arayışında olduğu ve bu çabanın 2010 yılında tartışmaya açılacağı ileri sürülüyor. Önceki dönemlerde Türkiyenin AB üyeliğini destekleyen, hatta Türkiyenin Avukatı olarak anılan Fransanın AB İşlerinden Sorumlu Bakanı Pierre Lellouche ile Dışişleri Bakanı Bernard Kouchner, Sarkozy hükümetinin üyesi olduktan sonra fikirlerini değiştirip formül arayışında Sarkozyye destek verenler arasında yer almaya başladı. Tıpkı Türkiyenin üyeliğine itiraz eden diğer isimler gibi Lellouche da, aslında çok daha fazla kesimin bu üyeliğe karşı olduğunu, ancak açıkça dile getirmekten kaçındıklarını sık sık belirtiyor.

Sarkozy ve onun gibi düşünener, kimi zaman sanıldığıının aksine, Türkiyenin önemini kabul ediyor ve ilişkilerin geliştirilmesini destekliyorlar. Ancak Türkiyenin ABnin içine dahil edilmesine karşı çıkıyorlar. Dolayısıyla formül arayışında amaç, Türkiyenin AB üyesi olmadan Avrupaya bağlanmasını sağlamak. Bu düşünceyi Turkey in Europe (Avrupa içinde Türkiye) değil Turkey with Europe (Avrupa ile Türkiye) şeklinde ifade ediyorlar. Türkiyenin Avrupaya bağlanmasının sağlanması, Avrupadan ve Batı değerleri olarak adlandırılan belli başlı evrensel değerlerden uzaklaşma olasılığını ortadan kaldırmak, bu görüştekilere göre büyük önem taşıyor. Çünkü dışarıda bırakılan Türkiyenin doğuya yönelmesi, Rusya ve İran gibi tehlikeli ülkelerle işbirliğine gitmesi tüm dengeleri alt üst edeceği gibi, Avrupanın çıkarlarına da son derecede aykırı görülüyor. Avrupada bazı kesimler, tıpkı bir zamanlar Almanya için düşünüldüğü gibi, sırf Türkiyenin Avrupa için bir tehdide dönüşmesinin önüne geçmek için üye yapılması gerektiğini savunuyor.

Sarkozynin üyelik dışında geliştirmeyi planladığı alternatif formüllerin tartışılabilmesi için AB içinde destek bulması zaruri görünüyor. Eğer bu kez de desteksiz kalırsa, bu durum, Sarkozy için ikinci bir fiyaskoya dönüşür. Hatırlanacağı gibi, daha önce, Akdeniz Birliği şeklinde bir girişimin planlarını ortaya atan Fransız lider, Türkiyeyi bu yeni oluşuma ikna ederek AB üyelik sürecinden vazgeçirebileceğini ümit etmişti. Sadece Akdenize kıyısı olan ülkelerle sınırlandırdığı Akdeniz Birliğine, ABnin en büyük ekonomik gücü olan Almanyayı dahil etmemiş olan Sarkozy Almanyanın sert itirazları ile karşılaşmıştı. Sonuçta Sarkozy, ne Türkiye için alternatif üretebilmiş, ne Fransayı Akdenizde güçlü bir konuma oturtabilmiş, ne de AB için başarılı bir adım atabilmişti. Türkiye konusunda Anglo-Sakson desteğine de sahip olmayan Sarkozy, en azından Almanya gibi güçlü bir ülkeyi de yanına alması gerektiğini tecrübe etmiş oldu.

Almanyada Eylül ayının sonunda yapılan genel seçimlerin sonuçları bu açıdan önemli. Türkiye için

imtiyazlı ortaklık öneren Hristiyan Demokratların Hür Demokratlarla koalisyonla gitmesi durumunda, Türkiyenin AB içindeki konumu bir kez daha tartışmalı bir noktaya gelecek. Aslında Hür Demokratlar, Türkiyenin üyeliği ile ilgili konuşmanın en erken 10 sene sonra yapılması gerektiğini savunuyordu. Ancak Partinin Dış Politika Sözcüsü, imtiyazlı ortaklık önerisine karşı çıkarak, üyelik fikrine eskisine göre daha açık olduklarını ileri sürdü.

İlginç olan, Türkiye karşıtlığı Fransa ve Almanyadan, Avusturya ve Hollanda gibi başka ülkelere de sıçrayarak kuvvetli bir lobi oluştururken, Türkiyeye yönelik bu denli sert ve haksız karşı çıkışlar bir taraftan da AB içinde tepki yaratıyor. Özellikle de, Türkiye karşıtlığının, oy kaygılarıyla hareket eden liderlerin popülist tavırlarının bir parçası olması ve üye ülkelerde bir iç siyaset malzemesi haline getirilmesi eleştiriliyor. Türkiyenin gerek enerji bağlamındaki, gerek stratejik önemini vurgulayanlar da seslerini yükseltmeye başlamış durumdadır. Aynı zamanda, ABnin Türkiyeye vermiş olduğu sözleri tutmaması, sürekli yeni kriterler çıkarması ve üyelik dışında alternatif modeller geliştirmeye çalışması gibi eylemler ABnin ahlakî zafiyeti olarak vurgulanıyor. AB Komisyonu, son dönemlerde liderlere düşüncelerini kendilerine saklamalarını ve susmalarını önerecek kadar sert tepki gösteriyor.

Geçtiğimiz haftalarda Akil Adamlar Türkiye konusundaki raporlarını sundular. Türkiyenin AB üyeliğini savunan raporda öne çıkan konu, ismi zikredilmeden Fransa Cumhurbaşkanı Sarkozy ve benzerlerinin ağır şekilde eleştirilmesi ve ABnin bu liderler nedeniyle utanç verici bir kurum haline gelmiş olmasıydı. Bu tartışma, Finlandiyanın eski devlet başkanlarından, Nobel ödüllü Marti Ahtisaarinin, ABnin Türkiyeye verdiği sözleri tutmaması durumunda Namibiyadan iltica talebinde bulunacağını açıklamasına kadar gitti.

Raporun sunulmasının arkasından, beklendiği gibi, Fransanın iktidardaki partisi UMP milletvekilleri, raporu skandal olarak değerlendirmekte gecikmediler. Rapordaki görüşlerin Fransız halkı ile birlikte aynı zamanda birçok Avrupa ülkesindeki vatandaşların da görüşlerini yansıtmadığını ileri sürdüler. UMPLi milletvekillerine göre Türkiye bir Avrupa ülkesi olmadığından, ancak imtiyazlı ortaklık verilebilecek bir ülke konumunda.

German Marshall Fonu, geçtiğimiz haftalarda, yaptığı bir kamuoyu yoklamasının sonuçlarını açıkladı. AB ülkelerinde Türkiyenin bir gün AB üyesi olacağına inananların oranı yüzde 54 iken bu oran Türkiyede yüzde 28 çıktı. Türkiyenin AB üyeliğini olumlu bulan Avrupalıların oranı yüzde 20, Türklerinki ise yüzde 48 olarak belirlendi. İlginç olan, Türkiyenin üye olacağına AB üyesi ülke vatandaşlarının, Türklerden daha çok inanıyor olması. AB liderlerinden gelen olumsuz görüşler, Sarkozy gibi Türkiyenin üyelik sürecini bir şekilde durdurmaya kararlı olan isimler, ABnin diğer adaylardan farklı tutum sergilemesi, önümüze konulan yeni ve haksız kriterler Türkiyedeki inancı düşürmüş durumda. Bu inanç eksikliği, doğal olarak, reformların yavaşlamasına veya uygulamada çeşitli sorunlar yaşanmasına neden oluyor.

Sorun, Türkiyeden ziyade, ABde gibi görünüyor. ABnin global bir güç olmayı hedeflerken, Rusya, Çin, Hindistan, Brezilya gibi Batı dışında yükselen güçler karşısında zayıflaması, başta kimlik ve var oluş krizleri olmak üzere, beraberinde bir dizi sorun getiriyor. AB artık kendi kendi ile dahi çelişmeye başlıyor. Demokrasinin beşiği olarak bilinen ülkeler, AB ile ilgili konularda hayır sonucu çıkar korkusundan referandum yapılmasını yasaklıyor. Fakat kamuoyu yoklamaları AB üyesi ülke halklarının giderek ABden uzaklaştığını ve üyelik konusunda şüpheli olduklarını ortaya koyuyor. Sonuçta, Türkiyenin AB standartlarını yakalamak için, çoğu teknik olan, bir dizi eksiğinin olduğu bir gerçek olmakla birlikte, ABnin içinde bulunduğu sıkıntılar Türkiyenin üyeliği önündeki en somut engel gibi görünüyor.

Kaynak/Source: